

*ĀRSTA-SPECIĀLISTA
KONSULTĀCIJAS PAMATPRINCIPI
PAR REPRODUKTĪVĀS VESELĪBAS
JAUTĀJUMIEM*

Dr.paed., dr. Margarita Puķīte
RSU SKMK docente

Konsultācija

Speciālista un indivīda (pāra, ģimenes, u.c. cilvēku) savstarpējās saskarsmes process, kas veicina atklāt un noteikt indivīda vajadzības, pieņemt vispiemērotāko to risinājumu un izdarīt vajadzīgo izvēli.

Reproduktīvā veselība

- *Ģimenes plānošanas jautājumi*
- *Seksualitāte*
- *Dzīvesveids*
- *Rūpes par reproduktīvo veselību un veselību kopumā - profilakse*

Pacientu (klientu) tiesības

Indivīdu un pāru tiesības pieņemt lēmumu par bērnu skaitu un intervālu starp viņu piedzimšanu starptautiskajā sabiedrībā atzīta jau sen.

1968.gadā Teherānā tika pieņemta Cilvēku Tiesību Deklarācija, kas pamato lēmuma pieņemšanu.

Pacientu (klientu) tiesības

- 1. Tiesības saņemt informāciju*
- 2. Tiesības saņemt pakalpojumu*
- 3. Tiesības izvēlēties*
- 4. Tiesības uz drošību*
- 5. Tiesības uz konsultācijas drošu vidi*
- 6. Tiesības uz konfidencialitāti*
- 7. Tiesības uz cieņu*
- 8. Tiesības uz komfortu*
- 9. Tiesības uz nepārtrauktu pakalpojumu saņemšanu*
- 10. Tiesības izteikt savu viedokli*

Tiesības saņemt informāciju

- *Sev*
- *Par sevi*
- *Saviem tuviniekiem*
- *Par saviem tuviniekiem*
- *Vecāki par bērniem*
- *Aizbildņi par bērniem*
- *Kur varētu saņemt vairāk informācijas par pacientu interesējošu problēmu?*

Tiesības saņemt pakalpojumu

- *Dažādos veselības aprūpes sistēmas līmeņos (primārā, sekundārā, terciārā)*
- *Pie dažādu profilu speciālistiem*
- *Ievērojot viņa ekonomiskās iespējas*

Tiesības izvēlēties

- *Ģimenes plānošanas metodi*
- *Bērnu skaitu ģimenē*
- *Pakalpojumu kādā no veselības aprūpes iestādēm*
- *Ārsta-speciālista pakalpojumu*
- *Ievērot ārsta-speciālista padomus*

Tiesības uz drošību

- *Aizsargāti pret nevēlamu grūtniecību, slimībām un seksuālo vardarbību*
- *Kontracepcijas metožu negatīvo ietekmi*
- *Sievietes veselības risku grūtniecības laikā (nevēlama grūtniecība - tās atrisinājums)*
- *Pakalpojuma sniegšanas kvalitāti (manipulāciju veikšanas antiseptika)*

Tiesības uz konsultācijas drošu vidi

- *Atsevišķa telpa*
- *Viens ārsts-speciālists*
- *Jābūt pacienta piekrišanai, ja piedalās vēl kāda persona*
- *Pacientam jābūt informētam, kas tiks veikts konsultācijas laikā*

Tiesības uz konfidencialitāti

Neievērojot šo punktu varam panākt pacienta/klienta izstumšanu no sabiedrības, kas ir ap viņu, zaudēt ticību sev un savām darbībām.

Tiesības uz cieņu

- *Pieklājība*
- *Uzmanība*
- *Laba apkalpošana utt.*

*Neatkarīgi no rases, izglītības līmeņa,
ekonomiskā stāvokļa u.c.*

Tiesības uz komfortu

Pacientam/klientam ir tiesības, saņemot konsultāciju, justies komfortabli.

Kādas ir mūsu iespējas nodrošināt šīs pacienta/klienta tiesības?

Tiesības uz nepārtrauktu pakalpojumu saņemšanu

- *Cik nepieciešams?*
- *Kāds jautājums?*
- *Saņemšanas veids - telefons, e-vidē u.c.*
- *Ieteikt citas šī pakalpojuma vietas, ja tas ir nepieciešams.*

Tiesības izteikt savu viedokli

- *Brīvi izteikta kritika*
- *Brīvi izteikta uzslava*
- *Novērtējums konsultācijai - aptaujas anketa, izvērtējums*

Ārsta-speciālista vajadzības

1. *Vajadzība uzlabot savu kvalifikāciju*
2. *Vajadzība iegūt informāciju*
3. *Vajadzība pēc infrastruktūras*
4. *Vajadzība pēc kontracepcijas līdzekļu uzskates materiāliem*
5. *Vajadzība pēc darba organizācijas*
6. *Vajadzība pēc atbalsta*
7. *Vajadzība pēc cieņas*
8. *Vajadzība pēc uzslavas*
9. *Vajadzība pēc atgriezeniskās darbības saitēs*
10. *Vajadzība pēc pašizteikšanās, pašīstenošanās un pašnovērtējuma*

Vajadzība uzlabot savu kvalifikāciju

- *Asociācijas sēdes*
- *Semināri*
- *Konferences*
- *Kongresi*

Vajadzība iegūt informāciju

- *Sadarbība ar citām organizācijām*
- *Prasme atlasīt nepieciešamo informāciju e-vidē*
- *Sadarbība ar farmācijas kompānijām*

Vajadzība pēc infrastruktūras

- *Darba telpas iekārtojums*
- *Tehniskās infrastruktūras klātbūtne*
- *Darba un darbību organizācija*

Vajadzība pēc kontracepcijas līdzekļu uzskates materiāliem

- *Pacientu/klientu redze, tauste*
- *Ārsta-speciālista drošs stāstījums*
- *Komunikācijas atvieglojums*

Vajadzība pēc darba organizācijas

- *Darbības programma*
- *Darbības vadlīnijas*
- *Profesionālā kompetence*
- *Pedagoģiskā kompetence*

Vajadzība pēc atbalsta

- *Komandas pleca sajūta*
- *Spēja gūt informāciju no kolēģa, nepieciešamības gadījumā*

Vajadzība pēc cieņas

- *Viedoklis*
- *Darbība*
- *Kompetences robežas*

Vajadzība pēc uzslavas

- *Atzinības raksts*
- *Pēc pacientu aptaujas datiem*
- *Prēmijas???*

Vajadzība pēc atgriezeniskās darbības saites

- *Viedoklis par mūsu darbu no pacientu/klientu puses*
- *Komandas locekļu analīze*
- *Supervīzijas*

*Vajadzība pēc pašizteikšanās,
pašīstenošanās un
pašnovērtējuma.*

Konsultācijas mērķi

1. *Saskatīt konkrēto problēmu.*
2. *Noteikt labākos iespējamus variantus šīs problēmas atrisināšanai.*
3. *Izdarīt izvēli, kas atbilst pacientu/klientu vajadzībām, problēmas risinājumam.*
4. *Pieņemt lēmumu vienkāršākam problēmas risinājumam un darboties atbilstoši tam.*
5. *Attīstīt pacientam/klientam nepieciešamās dzīves iemaņas, kas nepieciešamas problēmas risinājumam.*
6. *Piedāvāt atbalstu, saglabājot savus spēkus.*

Konsultācijas iespējas

Kontracepcijas jautājumos - palīdzēt pieņemt lēmumu par nepieciešamību un vēlmi lietot kontracepciju, palīdzēt izdarīt brīvu un informētu kontracepcijas metodes izvēli, piedāvāt daudzpusīgu informāciju par izvēlēto kontracepcijas metodi, paskaidrot izvēlētās kontracepcijas metodes lietošanu.

Konsultācijas iespējas

*Problēmas, kas saistītas ar STI -
paskaidrot papildus izmeklējumu
nepieciešamību, terapijas principus,
atkārtotas vizītes noteikšana.*

<http://www.ippf.org>

Konsultācijas iespējas

Ģimenes plānošanas jautājumi - sagatavot pāri bērna piedzimšanai, palīdzēt iegūt informāciju par krūts barošanu, palīdzēt pieņemt lēmumu par grūtniecības saglabāšanu vai tās pārtraukšanu.

<http://www.ippf.org>

Konsultācijas iespējas

*Pārrunāt problēmas, kas saistītas ar
reproduktīvo un seksuālo veselību
kopumā - savstarpējās attiecības,
motivācija rūpēties par savu veselību,
u.c.*

<http://www.ippf.org>

Konsultācijas nodrošinājums

- *Konfidencialitātes un privātuma ievērošana.*
- *Nodrošināt pavadošo personu nodarbinātību.*
- *Telpas iekārtojuma atbilstība konsultācijas mērķim.*
- *Konsultācijas laikā izmantotie uzskates līdzekļi.*

Konsultācijas norises gaita

- *Visa uzmanība tiek veltīta pacientiem/klientiem.*
- *Brīdiniet par šīs konsultācijas konfidencialitāti.*
- *Noskaidrojiet vizītes mērķi un kādu informāciju vēlas iegūt.*
- *Uzmanīgi klausieties, ko parādiat ar sava ķermeņa neverbāliem žestiem.*
- *Atvēliet laiku klientiem izteikt savas vēlmes un viedokļus.*

Konsultācijas norises gaita

- *Ja ir nepieciešama papildus informācija, tad droši uzdodiet jautājumus, paskaidrojot par to nepieciešamību, risinot konkrēto problēmu.*
- *Uztveriet pacientu/klientu acu skatienu.*
- *Klausoties paralēli neveiciet ierakstus.*
- *Uzmundriniet pacientus/klientus ar teicieniem "es klausos", "turpiniet" u.c.*
- *Palīdziet pacientiem/klientiem izteikt savas vajadzības.*

Konsultācijas norises gaita

- *Palīdziet pacientiem/klientiem veltīt visu uzmanību pārrunājamaī tēmai.*
- *Uz pacientu/klientu jautājumiem centieties atbildēt godīgi, tieši un izvērsti saprotami.*
- *Iesaistiet pacientus/klientus aizpildīt nepieciešamo dokumentāciju, sekojot, lai tas tiktu paveikts kārtīgi.*
- *Paskaidrojiet turpmākās rīcības plānus, ja ir nepieciešama kāda papildus darbība.*

Konsultācijas norises gaita

- *Nosūtiet pacientus/klientus uz visām nepieciešamajām ārstnieciskajām izmeklēšanām, kas nepieciešams konkrētās problēmas risināšanai.*
- *Nodrošiniet atbalstu un izpratni no savas puses, taču tā, lai pacients/klients nepaļautos tikai un vienīgi uz jums.*
- *Norunājiet savlaicīgi par nākošo konsultācijas nepieciešamību un laiku.*

Nepieciešams zināt

*Riska faktorus dažādās vecuma grupās,
kas ietekmē reproduktīvo veselību.*

*Atvieglo izveidot konsultācijas plānu un
ārsta-speciālista darbības tās laikā.*

Pusaudži un jaunieši

- *Kaitīgie ieradumi un atkarības*
- *Seksuāli transmisīvās infekcijas*
- *Nevēlamas grūtniecības pārtraukšana*
- *Neadekvātas ķermeņa masas izmaiņas*
- *Pārlietu liela un neadekvāta fiziska slodze*
- *Dzimumorgānu iedzimtās anomālijas*
- *Stresa klātbūtne*

Reproduktīvais vecums

- *Kaitīgie ieradumi un atkarības*
- *Ilgas laika periods pirms grūtniecības iestāšanās*
- *Ilgstoši lietota hormonālā kontracepcija*
- *Dažādu reproduktīvās orgānu sistēmas saslimšanu agrīna klātbūtne*
- *Psiholoģiskās problēmas*
- *Stresa klātbūtne*

<http://www.ippf.org>

Pārejas vecums

- *Nestabila menstruālā un ovariālā ciklu darbība*
- *Dishormonālie procesi organismā*
- *Kaitīgie ieradumi un atkarības*
- *Vielmaiņas izmaiņas*
- *Stresa klātbūtne*

<http://www.ippf.org>

Vecums

- *Bailes no ārstu-speciālistu apmeklēšanas*
- *Stresa klātbūtne*
- *Blakus esošo orgānu saslimšanu klātbūtne*

<http://www.ippf.org>

Konsultējot par kontracepcijas jautājumiem, ārstam- speciālistam jāprot:

- *Palīdzēt pieņemt lēmumu par nepieciešamību lietot dzimumattiecību laikā kādu no kontracepcijas metodēm.*
- *Palīdzēt pieņemt brīvprātīgu lēmumu uzsākt kādas konkrētas kontracepcijas metodes lietošanu.*
- *Sniegt pilnīgu informāciju par izvēlētās kontracepcijas metodes darbību, efektivitāti, indikācijām, lietošanu, kontrindikācijām un blaknēm.*

Konsultējot par kontracepcijas jautājumiem, ārstam- speciālistam jāprot:

- *Izskaidrot kā jārīkojas, ja ir atklātas izvēlētās kontracepcijas metodes blaknes vai sākušās raizes par kontracepcijas efektivitātes mazināšanos.*
- *Brīdināt, kādos gadījumos steidzīgā kārtā jāsaazinās ar savu ārstu, ja tika neievērota izvēlētās kontracepcijas metodes lietošana.*

Iesakot kādu konkrētu kontracepcijas metodi pacientei, kura ir griezusies ar šādu jautājumu pie ārsta-speciālista, jāņem vērā:

- *Abu partneru vecums.*
- *Kaitīgo ieradumu klātesamība sievietei.*
- *Seksuālo partneru skaits.*
- *Vispārējais veselības stāvoklis - uroģenitālā orgānu sistēma, gastrointestinālā orgānu sistēma, kardiovaskulārā orgānu sistēma, endokrīno orgānu sistēma, centrālā nervu sistēma, maņu orgānu sistēma.*
- *Dzimumattiecību biežums.*
- *Pašas vēlmes.*

Lai ārsts-speciālists spētu profesionāli konsultēt pacientus par seksuālās un reproduktīvās veselības jautājumiem, viņam jābūt:

- *Zinošam par seksuālās un reproduktīvās veselības iespējamām problēmām un to risināšanas ceļiem.*
- *Informētam par iedzīvotājiem pieejamiem dienestiem, kuri spēj palīdzēt atrisināt problēmas, kas saistītas ar seksuālo un reproduktīvo veselību.*
- *Zinošam par iedzīvotāju vajadzībām, kas skar seksuālo un reproduktīvo veselību.*
- *Motivācijai un vēlmei sniegt šo konsultāciju.*

Konsultēšanas prasmes

- *Prasme aktīvi klausīties,*
- *Prasme neverbāli komunicēt,*
- *Pārfrāzēšanas prasme,*
- *Prasme uzdot jautājumus,*
- *Prasme atklāt savas izjūtas,*
- *Prasme sniegt informāciju.*

Attieksme

- *Nenosodīt,*
- *Neuzmākties ar savām vērtībām,*
- *Atklāt savu siltumu un nemazināt pacientu ar savu uzmanību,*
- *Būt atsaucīgam un iejūtīgam,*
- *Būt ieinteresētam pacienta labsajūtas klātbūtnei,*
- *Nepārtraukti pilnveidot savas zināšanas un prasmes,*
- *Mācīties no savām kļūdām,*
- *Izprast pašam sevi un izprotot dzīvi, saprast cilvēkus, kuriem ir atšķirīgi dzīves uzskati un veids.*

*"Cilvēks ir tik laimīgs, cik
pats to vēlas."*

Abrahams Linkolns

Paldies par uzmanību!

